

Sophie Andersonová

Od autorky *Chaloupky na muřích nožkách*

THE GIRL WHO SPEAKS BEAR

Text Copyright © Sophie Anderson 2019

Cover and inside illustrations reproduced by permission
of Usborne Publishing Limited

Illustrations by Kathrin Honesta © Usborne Publishing, 2019

Map by Ian McNee © Usborne Publishing, 2019

Translation © Jana Hejná, 2023

Czech edition © Host – vydavatelství, s. r. o., 2023
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1895-1 (PDF)

Prolog

Vzpomínám si na medvědici, která mě vychovala. Tiskla si mou tvář na svoje teploučké břicho. Obřímí huňatými tlapami mě chránila před štiplavým sněhem. Dodnes slyším, jak se její chrápání jako bručivé hřmění rozléhalo zimním tichem, a vybavuju si oblaka vysráženého dechu vonícího po lesních plodech a cedrových oříšcích.

Moje pěstounka, které říkám mamočka, mi vyprávěla, že mě jako zhruba dvouletou našla před medvědí jeskyní. Prý jsem tam stála ve sněhu docela nahatá, ale tvářičky jsem měla teplé a růžové a pusinku od ucha k uchu. Rozběhla jsem se přímo k ní, natáhla ručičky a tlumeně štěkla. Mamočka si mě zvedla do náruče a já jí položila hlavu na rameno, nohama ji obemkla kolem pasu a okamžitě usnula. Prý v tu chvíli hned věděla, že my dvě patříme k sobě. Ale jestliže netuším, odkud pocházím, jak si můžu být jistá tím, kde je moje místo?

Mamočka se vydala na průzkum jeskyně, jestli tam neobjeví nějaké náznaky, co jsem zač a kdo by mohli být mí rodiče, jenže uvnitř spala zimním spánkem stará medvědice. Mamočka ji nechtěla vyrušovat, a tak se opatrně vyplížila ven a odnesla si mě do svého domku na samém kraji Sněžného hvozdu.

Jsem s mamou strašně ráda. Je to ta nejlepší máma, jakou bych si mohla přát, ale na tu medvědici zkrátka nedokážu přestat myslet. Zajímalo by mě, jestli si na mě ještě pamatuje. Nebo zda se jí po mně třeba nestýská. Hlobám nad tím téměř tak často, jako přemítám o svých skutečných rodičích. Kteří mě ztratili — nebo opustili — v lese.

Jednou bych se ráda dozvěděla příběh své minulosti a jenom doufám, že na něm bude něco magického — že se ze mě nevyklube obyčejné nechtěné dítě zanechané napospas osudu. Přála bych si objevit příběh plný divů a zázraků, díky kterému konečně pochopím, kdo jsem a proč jsem jiná než ostatní. Proč slyším, jak si ševelící stromy svěřují tajemství, a proč mám neustále pocit, jako by mě k sobě les volal.

Kapitola první Medvědice Janka

Říkají mi Medvědice Janka. Není to kvůli místu, kde mě mamochka našla — o tom ví jen hrstka lidí. Říkají mi tak, protože jsem nebývale velká a silná.

Tyčím se nejen nad svými dvanáctiletými vrstevníky, ale i nad většinou dospělých. A silou se mi nikdo nevyrovná, dokonce ani ledaři, dřevorubci nebo těch pár lovců a sběračů, kteří se do Sněžného hvozdu odváží.

V naší vesnici u jižní hranice lesa žije asi stovka lidí. A právě teď se všichni tísňí na návsi a chystají zítřejší slavnost.

Sníh se třpytí a vzduch srší vzrušením. Více než půl roku svírala vesnici tuhá zima. Ale zítřek značí začátek Velké oblevy. Širá zamrzlá řeka roztaje a Sněžný hvozď ztratí svou bělostnou peřinu. Zase se budu moct procházet mezi zelenajícími se stromy. Nepůjdu daleko, jinak si o mě mamochka dělá starosti.

Ale už jen z představy, že se zastavím pod pohupujícími se vrbami a šumícími borovicemi, mi tváře úplně hoří štěstím.

Vydám se přes náves a lidé si mě cestou volají na pomoc. Tesařům, kteří připravují pódium na představení, zvednu a přidržím dřevěné trámy. Pomůžu do zmrzlé půdy zatlouct kůly na soutěž ve šplhání. A od řeky přitáhnu saně, které vržou a úpí pod nákladem ledových bloků na stavbu ledové pevnosti. Už teď je stejně vysoká jako obecní beseda, kam se chodí na zábavy nebo jen tak posedět se sousedy, a děti přesto dál šplhají po lesklých hladkých stěnách a ženou mrazivou tvrz do stále větších výšin.

Konečně se dostanu doprostřed návsi, kde můj nejlepší kamarád Saša chystá hranici na slavnostní oheň.

„Ahoj, Sašo,“ zamávám mu s úsměvem.

„Ahoj, Janko,“ uculí se na mě Saša zpod mohutné huňaté beranice. Nejlepší přátelé jsme od chvíle, kdy jsem ho vytáhla z kopřiv. To mi byly tři a jemu pět. Na požahaná místa jsem mu přiložila šťovíkové listy a pak se ho zeptala, jestli by se mnou nechtěl vylézt na strom. Podle mamочки to bylo vůbec poprvé, co jsem kdy promluvila.

Saša je vytáhlý a nohatý jako volavka. Až do letošní zimy jsme byli stejně vysocí, ale při svém posledním růstovém skoku jsem ho o hlavu přerostla. Nikdy by

mě nenapadlo, že ze mě bude taková obryně. A nevím, jestli si na to vůbec někdy zvyknu.

„Vezmeme ji spolu?“ Saša popadne jeden konec dlouhé klády.

„To zvládnou sama.“ Hodím si kmen na rameno a nohy se mi pod tou vahou zaboří hluboko do závěje. Saša zvedne o něco menší kládu a bok po boku se plahočíme k nachystané vatře.

Přiběhne k nám Sašův nejmladší bratránek Váňuška s náručí chřestí. „Jsi silná jako medvěd, Janko,“ zazubí se na mě s vykulenýma očima.

Složím dřevo na hranici a usměju se. Nevadí mi, když mou sílu přirovnávají k medvědí. Proti tomu nemám vůbec nic. Potíží je v tom, že mi to zároveň připomíná, jak moc se od ostatních liším — a nejen svou velikostí a silou.

Všichni vesničané se tu narodili, stejně jako jejich rodiče a prarodiče. Chodí v kožešinách zděděných po pradědech a spí pod příkrývkami, které pletly jejich prabáby. Zato já ani nevím, kde jsem se vlastně narodila, kdo jsou mí skuteční rodiče nebo jak jsem se jako malá ocitla v medvědíh brlohu. A tahle nevědomost je jako černá propast v mém nitru, která se s každým rokem prohlubuje.

Hodím si na rameno další kládu a mrazivé myšlenky zaplaším. Brzy už se vatra tyčí do mojí výšky a já

se neubráním úsměvu, když si představím, jaký žár z ní bude zítra sálat.

Saša se baví se skupinkou dětí, které sešplhaly z ledové pevnosti. Beranici drží v ruce a vlasy jemné jako peříčka mu divoce trčí do všech stran. V tom hloučku znám každého. U nás ve vsi žije asi dvacet dětí a všechny chodíme odjakživa do stejné školy, takže bych neměla mít žádný důvod cítit se mezi nimi nesvá. Jenže cestou stejně zaškobrtnu a nervózně se uculím. Nezdá se, že by si toho někdo všiml. Možná proto, že jsou zabraní do spřádání plánů na zítřek, nebo snad proto, že moje hlava čouhá tak vysoko nad ostatními. Zkousím se nahrbit a pokrčit kolena, ale ani tak mezi ně nezapadnu. Připadám si jako kukaččí mládě v hnízdě plném střízlíků.

Šedé nebe potemní a ve vzduchu zaštipá mráz. Zima možná končí, ale jarní teplo je zatím v nedohlednu. Takhle to chodí vždycky. Sníh, který přes den na slunci roztaje, se soumrakem znovu zmrzne. Noci jsou dál ledovaté a ostré jako rampouchy.

Kolem hlavy mi prolétne hýl, tak blizoučko, že mi pírký přejede po tváři, načež vystřelí vzhůru k obloze a zmizí k lesu. Odsud je vidět sotva pár štíhlých vrcholků stromů, přesto mám pocit, jako by to byly tlusté provazy ovínuté kolem mého srdce, které si mě k sobě bez ustání přitahují. Skoro až na kopci nad vesnicí si uvědomím, že jsem se mimoděk odpojila od ostatních.

Saša mě dožene, srovná se mnou krok a bouchne mě do ramene.

„Za co to bylo?“ Vrátím mu úder co nejšetrněji, ale on se stejně zakymácí.

„To máš za ten náskok.“ Saša vytáhne bruslařské nože, které se zesponu upevňují k botám. „Dáme si závod k našemu domu?“

„S radostí!“ Srdce mi poskočí nadšením, ale vzápětí se zase nepříjemně zhoupne, když si vzpomenu, proč na sobě nemám bruslařské boty. Tuhle zimu jsem vyrostla už ze tří párů a nesnesu pomyšlení, že bych si měla pořizovat další. Děsí mě, jak jsem se letos vytáhla — o tolik rychleji než dřív, až mě z toho za nocí bolí kosti v nohou. Chvilí naoko šátrám po kapsách a pak si povzdechnu: „Ale ne, zapomněla jsem si brusle.“

„Už zase?“ zaúpí Saša.

„Jeď klidně sám, mně to nevadí.“ Zastavím se na vrcholku kopce. Cestu pokrývá vrstva ledu, táhne se kolem Sašova domu až k předním dveřím stavení, kde žiju já s mamoučkou. Dobře vím, jak rád Saša plachtí po ledě, elegantní jako vlaštovka v letu. Ale on si brusle nenasadí.

„Tak pojďme lesem,“ navrhne a rozběhne se ke staříčkému sukovitému jilmu, na který jsme lezli jako malí. Hned za ním začíná pěšina, klikatí se mezi stromy a stáčí se kolem našich zahrad. Vždycky jsem radši

chodila tudy a on to moc dobře ví. Tělem se mi rozlévá příjemné teplo. Saša je ten nejlepší kamarád.

Vstoupit do Sněžného hvozdu je jako ocitnout se v docela jiném světě. Mezi všemi těmi obrovitánskými stromy si připadám docela maličká. Mozek zbystří a smysly se probouzejí. Někdy mám v lese pocit, že jsem příběhu své minulosti tak neskutečně blizoučko, jako bych ho téměř slyšela v šepotu větru.

„Těšíš se na slavnost?“ zeptá se Saša s rozzářenýma očima.

Přisvědčím. V duchu si představuju všechno, na co se na slavnosti nejvíc těším: na hry, hudbu a loutkové představení, závodění se Sašou na čerstvě zaledovaném sáňkovacím kopci a cestu ohňovým bludištěm za mamoučkou.

V ohňovém bludišti není opravdový oheň. Pódium je zakryté kusy splývavého hedvábí, které je nastříhané a namalované, aby připomínalo plameny. Na závěr slavnosti skrz ně všichni probíhají, smějí se, když se zamotají nebo se mezi látkou ztratí, a nakonec se vynoří s tvářemi hořícími jako uhlíky.

Bludiště jsem si poprvé vyzkoušela ve třech nebo čtyřech letech, jenže sama jsem se bála, a tak na mě mamoučka v cíli čekala a cestou mě povzbuzovala. Dneska už strach nemám, ale ona stejně pokaždé stává na svém obvyklém místě.

„Nemůžu se dočkat obléhací hry,“ rozzáří se Saša.
„Vidělas, jak je letos vysoká ledová pevnost?“

„Vyšší než obecní beseda,“ zamumlám roztržitě, rozptýlená zvuky lesa. Skloním hlavu pod větev a za krkem mi přistane sněhová sprška.

Les má svoje nálady a právě teď je neklidný. Tající sníh odkapává na zem a ptáci šustí křídly, zvířata se drápou do korun stromů a peláší tunely vyhloubenými ve sněhu.

Saša dál vykládá o zítřejších hrách, ale já se na jeho slova vůbec nedokážu soustředit. Jsem jako na trní. Mám dojem, jako by se mi les pokoušel něco říct.

„Janko?“

„Promiň, teď jsem tě nějak nevnímala...“

„Už jsi zase naslouchala stromům?“ uculí se Saša.
„Pověděly ti konečně, co jsi zač?“

Do tváře se mi nahrne krev. Se Sašou jsme se vždycky jeden druhému svěřovali a já si teď občas přeju, aby toho o mně nevěděl tolik — třeba že v lese slyším různé věci a věčně přemýšlím o svém původu.

„Mám se pro tebe zítra zastavit?“ nadhodí Saša.

„Pomáhám mamooče odvézt všechny její bylinkářské masti a vodičky na náves a nachystat stánek. Odjíždíme za úsvitu.“

„Přijdu vám pomoci.“

„To nemusíš.“

„Ale já chci. Naši jedou ráno vyzvednout ba-
bičku s dědou, takže budu beztak sám doma.“
Saša se rozběhne na zahradu za svým domem.
„Tak zítra.“

Pokračuju po pěšince k naší zahradě a na
okamžik se zastavím pod borovicemi na jejím
konci, chci být ještě na chvílinku nablízku
lesu.

Naše zahrada, stejně jako Sašova, plynule
přechází ve Sněžný hvozd, neodděluje je žád-
ný plot ani branka. Teď sice připomíná obyčej-
ný plácek zavátý sněhem, ale po Velké oblevě
půdu zoráme a vysejeme semínka. A až přijdou

dlouhé letní dny, bude úplně hýřit barvami, ovocné keře, květy a stovky bylinek přivábí bezpočet poletujících včel a motýlů.

Mamočku léčivky živí. Sbírá je, suší a drtí, připravuje z nich nejrůznější výluhy, obklady a mazání. Kdykoliv mi není do skoku, vždycky má v zásobě nějaký čaj nebo odvar, po kterém se mi udělá líp. Letos v zimě mi dokonce vyrobila speciální mastičku na nohy, když jsem si stěžovala, že mě bolí z toho, jak rychle rostu.

O mamooče se povídá, že dokáže vyléčit každý ne-duh — klidně by prý uměla zbavit oblohu podvečerního krvácení, kdyby si to zamanca —, protože má v sobě moudrost Sněžného hvozdu. Sama je jako ten les: drsná a jemná zároveň. Ruce má hladké, ale tvrdé jako nová kůra, vlasy tmavé jako stíny mezi borovicemi. A voní sladce jako lipový květ.

Když byla mladší, chodívala sbírat lesní plody a divoké byliny na svoje medicíny hluboko do lesa. Právě díky tomu mě ostatně našla u medvědí jeskyně. Dnes už ale zůstává ve vsi a všechno, co ke svému řemeslu potřebuje, si pěstuje na zahrádce.

Stejně jako zbytek vesničanů teď říká, že je les nebezpečný, a jejím nejdůležitějším úkolem je postarat se, aby se mi nic nestalo. Kdyby mi tak dovolila vydat se na průzkum alespoň o kousíček dál. To ovšem nepřipadá v úvahu, prý bych se mohla ztratit, zmrz-

nout nebo by se na mě třeba vrhla některá z mnoha šelem číhajících v hustém stromoví.

Mou pozornost náhle upoutá růžový záblesk na větvi zapadané sněhem. Další kulaťoučký, vypasený hýl. Usměju se na něj a vylovím z kapsy hrst slunečnicových semínek, které u sebe neustále nosím pro ptáčky. Natáhnu ruku a rozevřu dlaň se zrníčky, držím ji rovně a nehybně, tichounce přitom pískám tesknou melodií.

Hýl nakloní hlavičku a opatrně se šine blíž. Potom seskočí z větve a připlachtí mi na ruku.

„Janko!“

Dech se mi zadrhne. Přísahala bych, že mě ten ptáček oslovil jménem.

„Janko!“ zatrylkuje znovu. „Medvědice Janko! Vrať se zpátky do lesa!“

Třeštím na hýla oči, pusu dokořán. Jeho slova jsem slyšela jako ptačí zpěv, ale v hlavě se mi poskládala do srozumitelné podoby. Nahnu se k němu blíž a v duchu ho prosím, ať řekne ještě něco.

Ale vtom ucítím, jak mi po zádech kabátu ze sobí kožešiny šplhají drobné tlapky a vzápětí se naše ochocená lasička Myšilov vrhne z mého ramene střemhlav přímo po hýlovi.

Ptáček frnkne v poslední vteřince a Myšilov mi přistane v natažené dlani, sníh pod našima nohama zkropí vodopád slunečnicových semínek. Zvířátko se

mi obtočí kolem zápěstí a vrhne na mě nevinný pohled, ale zároveň se mlsně olizuje.

Zamračím se na něj a potřesu hlavou. „Kdybys tak nelovil ty ptáčky, které krmím. Copak v domě nemáš dost myší?“

Myšilov se oklepe, načechrá si kožich a seskočí dolů, načež odpeláší zpátky na zápraží jako měděná čára na bílém sněhu. Srst mu v zimě nebělá jako ostatním lasicím, protože žije u našeho ohniště.

Mamochka zaklepe na kuchyňské okno. „Sbitěň?“ naznačí neslyšně přes sklo a pozvedne můj oblíbený žlutý hrneček. S úsměvem přikývnu. Už jen představa horkého medového nápoje mě okamžitě zahřeje.

Ohlédnu se směrem, kam odletěl hýl, ale ten už je dávno fuč. Znovu a znovu si opakuju, že se mi to jen zdálo, jenže v hloubi srdce dobře vím, že jsem mu doopravdy rozuměla. Vrcholky stromů šeptají a tající sníh odkapává tajemství. Cítím, jak mě k sobě les volá, silněji než kdy dřív. Někde tam, hluboko v přítmí mezi ztepilými kmeny, se skrývá pravda o mém původu.

Srdce se mi divoce rozbuší a prsty u nohou pocukávají. Zadupám, abych boty zbavila nánosů sněhu, a pořádně si opráším kabát, ale neklid v nohou ze sebe setřást nedokážu. A právě ve chvíli, kdy za mnou pomalu zapadají dveře, se zdálky znovu ozve hýl.

„Medvědice Janko! Vrať se do lesa! Tam patříš!“

Kapitola druhá Anatolij

V noci přijede Anatolij, ve vousech se mu třpytí ledové krystalky a v očích měsíční svit. Pozoruju ho skrz ledové květy na oknech a kypí ve mně vzrušení. Nejdřív odstrojí a nakrmí svoje tažné psy, jednoho po druhém je pečlivě vykartáčuje, zkontroluje jim tlapky a šepetem je osloví: Nesso, Bajane, Pjotře, Zojo. Konečně je zavře do kotce a zamíří dovnitř.

Ve dveřích se musí sehnout, zabalený do jeleních kožek a do kožešin působí rozložitě jako medvěd, ale jakmile ze sebe svlékne četné vrstvy a usadí se u ohně oblečený jen v obnošené *rubasce*, připadá mi najednou hubenější a starší, než jak si ho pamatuju. Okolí stříbrných očí mu brázdí hlubší vrásky a vousy s drobnými lysinkami po dávných popáleninách má bíle prokvetlé. Ale jeho úsměv se nezměnil. Vždycky při něm plaše sklopí oči a obličej mu zružoví jako hýlovo břicho.

Od Anatolijovy poslední návštěvy uplynuly dva měsíce, a přestože mi to připadá jako celá věčnost, ve skutečnosti to není zas tak dlouho. Někdy na sebe nechá čekat třeba půl roku nebo i déle, jindy se ukáže už za pár týdnů. Přála bych si, aby k nám přicházel trošku pravidelněji. Vždycky když je pryč, stýská se mi po něm a strávím pak zbytečně moc času úvahami, kdy se asi zas objeví.

Anatolij žije sám v lese a pro obživu loví a rybaří. Ve vesnici se o něm vůbec nevědělo, dokud se zhruba před deseti roky neobjevil na prahu mamoččina domu, aby ji poprosil o mazání na popáleniny. Byly to staré jizvy — následek lesního požáru, ke kterému došlo už před mnoha lety —, ale prý ho za noci pořád pobolávaly a svědily.

Od té doby k nám přichází alespoň jednou za rok, ale většinou mnohem častěji. Občas zůstane přes noc, ustele si u ohniště a vesničané si pak mamočku dobírají, že měla doma nápadníka. Ale ona se jen směje, co že je to za nápadníka, když se věčně schovává v lese. Oči se jí ovšem rozzáří a úsměv rozšíří, kdykoliv k nám Anatolij zavítá.

„Vypadáš, jako bys od poslední vůbec nejedl.“ Mamočka mu nalije hrnek čaje s citronem a podá mu ošatku měkkých medových perníčků zdobených polevou stejně bělostnou jako sníh za okny.

Mamočka je drobná, v porovnání se mnou a Anatolijem sotva poloviční, ale zato je jí všude plno. Pořád je v jednom kole, silná a nezastavitelná, a ve světlici panuje díky ní takový ruch a shon, jako by tu vypustili celé hejno holubic.

Anatolij upijí čaj, ukousne si perníčku a do tváře se mu vrací barva. „Což o to, jedl jsem dobře, ale poslední měsíce jsem trávil na Dálném severu a v takové třesuté zimě vždycky zhubnu.“

„Cos objevil?“ vyhrknu. Úplně se třesu nedočkavostí, až se konečně pustí do vyprávění. Kdykoliv Anatolij vyjde ze Sněžného hvozdu, vždycky vytáhne z rukávu nějaký nový příběh.

Jako malá jsem Anatolijovi věřila každé slovo, ať už byly jeho příběhy o smečce vlků, kteří ve sněhu jiskřícím pod dotykem měsíčních paprsků číhají na kořist, nebo o ohnivých dracích vyskakujících ze sopky. Pocházely totiž z lesa, stejně jako já, proto jsem je považovala za vodítka, která mě dovedou k mé minulosti.

Dneska už vím, že jsou to jen povídačky. Mamočka mi to ostatně říkala mockrát. Ale já jim pořád ráda věřím, tedy alespoň v okamžiku, kdy je Anatolij vypráví, a někdy i později — uprostřed noci, kdy větve za oknem mého pokoje stříbřitě září a já nemůžu spát z pomyšlení, jaká tajemství v sobě hvozd ukrývá.